

การพัฒนารูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดสุโขทัย

สุรีย์พร เพ็งเลียย ดอร์คูน¹, ปาวิดดา มหาวงค์²

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม^{1,2}

E-mail: sureeporn.pe@psru.ac.th¹, pavida.m@psru.ac.th²

บทคัดย่อ

การพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดสุโขทัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและศึกษาผลการใช้รูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดสุโขทัย เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็นเครื่องมือทดลอง ได้แก่ รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดสุโขทัยประกอบด้วย หลักการหรือคำนิยาม จุดมุ่งหมาย ขั้นตอนการประยุกต์ใช้ และเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) แบบทดสอบความเข้าใจชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดสุโขทัย กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 2 ท่าน ครูผู้สอนจำนวน 18 ท่าน ของโรงเรียนบ้านดงเตี้ยและโรงเรียนบ้านดอนสำโรงตำบลดงเตี้ย อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัยคัดเลือกด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบที (t-test Independent) ผลการศึกษาการใช้รูปแบบฯ ตามตัวชี้วัดที่ 1 การทดสอบความรู้เกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของบุคลากรโรงเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 13.15 (S.D.=.89) และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนของบุคลากรก่อนและหลังการใช้รูปแบบฯ พบว่าคะแนนหลังการใช้รูปแบบฯ สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตัวชี้วัดที่ 2 การประเมินวงจรชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า วงจรชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในมิติภาวะผู้นำร่วมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 มิติการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 มิติการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 มิติการทำงานเป็นทีมแบบร่วมแรงร่วมใจและมิติสภาพแวดล้อมเชิงบวกมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 ตามลำดับ ตัวชี้วัดที่ 3 การประเมินการสร้างวัฒนธรรมแห่งกาลยาณมิตร พบว่าวัฒนธรรมแห่งกาลยาณมิตรในมิติการสนับสนุนจากผู้นำมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 มิติการชอบในการริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 มิติความไว้วางใจและความนับถือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 มิติกาลยาณมิตรทางวิชาการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 ตามลำดับ

สรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดสุโขทัยมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการได้แก่ หลักการและแนวคิด จุดมุ่งหมาย วงจรชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ขั้นตอนและกิจกรรม และการสะท้อนผลหรือข้อมูลย้อนกลับ มีตัวชี้วัดคุณภาพของรูปแบบ 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของบุคลากร วงจรชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 5 มิติ และวัฒนธรรมแห่งกาลยาณมิตร 4 มิติ ถือเป็นกระบวนการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความเป็นมืออาชีพ มีมาตรฐานวิชาชีพและมีจิตวิญญาณความเป็นครู มีการปฏิบัติหน้าที่สอดคล้องกับบริบทความต้องการของท้องถิ่น เกิดความตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง ริเริ่มการประยุกต์ใช้ของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นเครื่องมือในการยกระดับศักยภาพการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ: ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, โรงเรียนขนาดเล็ก

A Develop of Professional Learning Community Model for Fostering Small Schools within Sukhothai Province.

Sureeporn Penglia Dordunu¹, Pavida Mahawong²

Faculty of Education, Pibulsongkram Rajabhat University

E-mail: sureeporn.pe@psru.ac.th¹, pavida.m@psru.ac.th²

ABSTRACT

The purpose of this study was to develop a Professional Learning Community model for Fostering Small Schools within Sukhothai Province. A Participatory Action Research was applied using 1) a Professional Learning Community model for Fostering Small Schools within Sukhothai Province, 2) pretest-posttest and 3) questionnaire as research instruments. The sample, selected by purposive sampling, comprised 2 school directors and 16 teachers from Ban Donsarong School and Ban Dongdeaw School during 2017 academic year. The main analysis was carried out by using t-test (one-tailed), Mean and Standard Deviation. The study indicated that the Professional Learning Community model for Fostering Small Schools within Sukhothai Province included 5 different factors; principle, objectives, PLC cycle, procedure and activities, and reflection. Whilst the model's evaluation pointed out that there were 3 performing indicators including teachers' perception of Professional Learning Community, PLC cycle for small schools and collaborative culture for small schools.

The main analysis showed that 1) the participants' overall post-test scores were significantly higher than their pre-test scores at the level of .05, considering their perception in Professional Learning Community ($\bar{x}=13.60, S.D.=.89$), 2) the average Mean ($\bar{x}$) of PLC cycle for small schools in 5 different aspects was in high level namely shared leadership ($\bar{x}=3.84$), Professional Learning and Development ($\bar{x}=3.75$), shared vision ($\bar{x}=3.63$), Collaborative Teamwork ($\bar{x}=3.56$), and Positive Environment ($\bar{x}=3.56$) 3) the average Mean ($\bar{x}$) of collaborative culture for small schools was also in high lever including supportive leadership ($\bar{x}=4.07$), openness to creativity ($\bar{x}=3.89$), Trust/Respect ($\bar{x}=3.76$), and collaborative culture ($\bar{x}=3.66$). Therefore, the implication of Professional Learning Community model for Fostering Small Schools within Sukhothai Province enabled 1) Teachers' improvement in teaching professionalism 2) Teachers' awareness upon their own value and competence and 3) a 21st century learners developing platform.

Keywords: Professional Learning Community, Small Schools

บทนำ

ครูและบุคลากรทางการศึกษาจำเป็นต้องเป็นผู้มีความรู้และสมรรถนะเพื่อให้สามารถขับเคลื่อนกระบวนการปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิรูปการเรียนรู้แบบพลิกโฉมหรือ Transformation of Learning ที่เป็นมิติใหม่สำหรับการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยมุ่งเน้นระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาและการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถก้าวทันการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองได้อย่างต่อเนื่อง (คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2560) อนึ่งการที่ครูมีความรู้ทักษะที่เหมาะสมรวมถึงการเตรียมครูใหม่ให้มีสมรรถนะที่ดีย่อมส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (Darling-Hammond, 1999) โดยแนวทางที่สามารถนำมาใช้เพื่อส่งเสริมความเป็นมืออาชีพดังกล่าวคือ การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เนื่องจากชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นการรวมตัวกันเป็นกลุ่มของครูผู้สอนเพื่อร่วมมือร่วมพลังเรียนรู้ร่วมกันและสะท้อนผลการปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีเป้าหมายหลักเพื่อการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

อย่างไรก็ตามโรงเรียนขนาดเล็กหรือสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีนักเรียนจำนวนต่ำกว่า 120 คน ซึ่งตั้งอยู่ในท้องที่ห่างไกล แต่มีความผูกพันกันชุมชนเป็นสถาบันของชุมชน เป็นที่พึ่งของชุมชนในหลาย ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งบุคลากรทางการศึกษาเป็นที่ปรึกษาในคณะกรรมการชุดต่าง ๆ การใช้ประโยชน์จากอาคารสถานที่ในการประชุม อบรม การแข่งขันกีฬาเชื่อมความสัมพันธ์ การใช้สื่อ อุปกรณ์ วัสดุ ครุภัณฑ์ในการดำเนินงานของชุมชน ถือได้ว่าโรงเรียนเป็นหน่วยงานที่มีส่วนเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ร่วมพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่องและชุมชนให้ความร่วมมือสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียนอย่างต่อเนื่องตามศักยภาพของชุมชนไม่ว่าจะเป็นด้านแรงงาน ด้านการเงิน ด้านวัสดุ อุปกรณ์และด้านการจัดการ สำหรับการให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาของชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก ที่ต้องกระจายอยู่ในชุมชนรอบนอกทั่ว ๆ ไป มักมีข้อจำกัดด้านการให้ความช่วยเหลือสนับสนุน เนื่องจากชุมชนยังไม่เข้มแข็ง ประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน มีระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวม จากการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผลการดำเนินงานยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ โรงเรียนขนาดเล็กยังคงใช้งบประมาณและทรัพยากรไม่คุ้มค่าและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากทดสอบระดับชาตินี้ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ข้อจำกัดอีกประการหนึ่งของโรงเรียนขนาดเล็กคือ ปัญหาขาดแคลนครูและสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีครูไม่ครบชั้นเรียน งบประมาณไม่เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายด้านสาธารณูปโภคประกอบกับนักเรียนส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจนไม่สามารถส่งเสริมสนับสนุนค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาให้บุตรหลานได้ ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กขาดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา นักเรียนขาดโอกาสในการได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ

จากแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้แบบพลิกโฉมตามจุดมุ่งหมายของรัฐบาลเพื่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ผนวกกับบริบทและความต้องการของโรงเรียนขนาดเล็กถือเป็นตัวบ่งชี้สำคัญของการประยุกต์ใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาคุณภาพระบบการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้นผู้วิจัยประสงค์ที่จะวิจัยและพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) ที่เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ตำบลงิ้วน้อย อำเภองาว ไทรโยค จังหวัดสุโขทัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

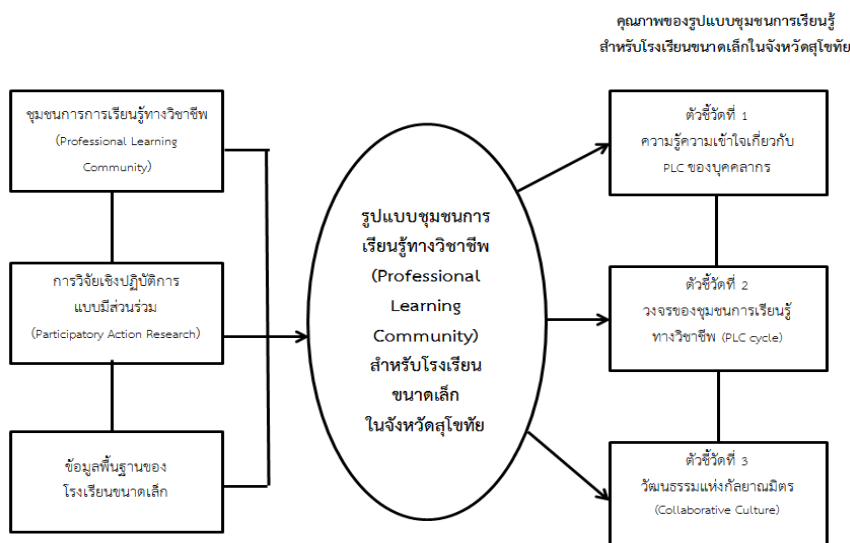
1. เพื่อสังเคราะห์และสร้างรูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดสุโขทัย

2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดสุโขทัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

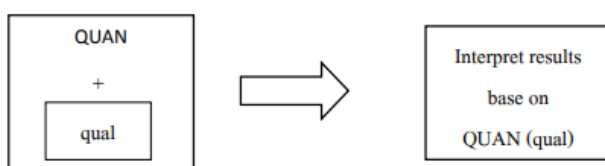
จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ทราบถึง ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดต่าง ๆ มาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมครั้งนี้ใช้แบบแผนแบบรองรับภายใน (Embedded design)

ภาพ 2 แบบแผนการวิจัยแบบรองรับภายใน
ทีมา รัตน์ะ บัวสนธิ์. (2552)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและนักเรียนของโรงเรียนโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ตำบลแดงน้อย อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 2 ท่าน ครูผู้สอนจำนวน 18 ท่านของโรงเรียนบ้านดงเตี้ยและโรงเรียนบ้านดอนสำโรงตำบลดงเตี้ย อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัยคัดเลือกด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือทดลองในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดสุโขทัยประกอบด้วย หลักการหรือค่านิยม จุดมุ่งหมาย ขั้นตอนการประยุกต์ใช้
2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ 1) แบบทดสอบความเข้าใจชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) สำหรับโรงเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดสุโขทัย แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 บริบทของโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ตำบลดงเตี้ย อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ด้านผู้บริหารและการบริหารโรงเรียนประกอบด้วย ข้อมูลสถิติการศึกษาของผู้บริหาร จำนวนปีที่บริหาร นโยบาย/อัตลักษณ์/จุดเน้น ด้านครูผู้สอนประกอบด้วยวุฒิการศึกษาของครู จำนวนปีที่สอน มุมมอง/ทัศนคติต่อการปฏิบัติหน้าที่ส่วนที่ 2 ประเด็นความเข้าใจชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้านต่างๆ ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย ขั้นตอนการประยุกต์ใช้ ส่วนที่ 3 คำถามปลายเปิด (Opened End) ระบุข้อดีและข้อเสียของการประยุกต์ใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา และ 2) แบบประเมินวงจร PLC และวัฒนธรรมแห่งกัลยาณมิตร แบ่งออกเป็น 2 ส่วนประกอบด้วย ส่วนที่ 1 การสร้างวงจร PLC ของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดสุโขทัยทั้ง 5 มิติ ได้แก่ ภาวะผู้นำร่วม (Shared Leadership) วิสัยทัศน์ร่วม (Share Vision) การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ (Professional Learning and Development) การทำงานเป็นทีมแบบร่วมแรงร่วมใจ (Collaborative Teamwork) และสภาพแวดล้อมเชิงบวก (Positive Environment) ส่วนที่ 2 วัฒนธรรมแห่งกัลยาณมิตร ของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดสุโขทัยทั้ง 4 มิติ ได้แก่ กัลยาณมิตรทางวิชาการ (Collegial culture) ความไว้วางใจ (Trust) และความนับถือ (Respect) การชอบในการริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ (Openness to creativity) และการสนับสนุนจากผู้นำ (Supportive leadership)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ตำบลดงเตี้ย อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัยดังนี้

1. ด้านข้อมูลพื้นฐานประกอบด้วย ข้อมูลสังกัด จำนวนนักเรียน อาคารและสิ่งอำนวยความสะดวก ทำเลที่ตั้งและชุมชนโดยรอบ
2. ด้านผู้บริหารและการบริหารโรงเรียนประกอบด้วย ข้อมูลวุฒิการศึกษาของผู้บริหาร จำนวนปีที่บริหาร นโยบาย/อัตลักษณ์/จุดเน้น
3. ด้านครูผู้สอนประกอบด้วย วุฒิการศึกษาของครู จำนวนปีที่สอน มุมมอง/ทัศนคติต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ระยะที่ 2 ผู้วิจัยสร้างรูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กโดยสังเคราะห์ผลกรรรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 1 ซึ่งอาจแตกต่างกันตามบริบทของแต่ละโรงเรียน กับประเด็นที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ผลการสังเคราะห์ผู้วิจัยได้ร่างรูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กก่อนนำไปทดลองใช้ในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการซึ่งประกอบด้วย 1) หลักการและแนวคิด 2) จุดมุ่งหมาย 3) วงจร PLC 4) ขั้นตอนและกิจกรรม 5) การสะท้อนผลโดย Logbook

ระยะที่ 3 การศึกษาผลการดำเนินงานกิจกรรมตามรูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อตรวจสอบว่ารูปแบบฯ ที่ถูกสร้างขึ้นและผ่านการประเมินคุณภาพเบื้องต้นนั้นสามารถนำไปใช้ในสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการวิจัย การดำเนินงานในขั้นตอนนี้มีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research)

ระยะที่ 4 การประเมินรูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดสุโขทัย จากการดำเนินงานกิจกรรมในระยะที่ 3 โดยผู้วิจัยและบุคลากรของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการร่วมกันวิพากษ์เพื่อให้ได้สารสนเทศเพื่อการ ปรับปรุงรูปแบบฯ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์คุณภาพรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดสุโขทัยแบ่งเป็น 3 ตัวชี้วัดดังนี้
ตัวชี้วัดที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของบุคลากรโรงเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดสุโขทัยวิเคราะห์โดยใช้การทดสอบที่ t-test Independent (ปัญญา คำพญา, 2560)

สถิติทดสอบ

$$t = \frac{(\bar{x} - \mu)}{s / \sqrt{n}}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	ค่าเฉลี่ยของตัวอย่าง
	μ	ค่ามาตรฐาน หรือค่าอ้างอิง
	S	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวอย่าง
	n	จำนวนครั้งของการวิเคราะห์ตัวอย่าง
	n-1	Degree of Freedom

ตัวชี้วัดที่ 2 วงจร PLC วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การแปลผลของ คะแนนแบบประเมินการสร้างวงจร PLC ใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (5 Rating scale) โดยวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) ใช้ค่าคะแนนตั้งแต่ 1.00 – 5.00 โดยพิจารณาตามเกณฑ์ซึ่งแปลผลได้ดังนี้

- 4.51 - 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติมากที่สุด
- 3.51 - 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติมาก
- 2.51 - 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติปานกลาง
- 1.51 - 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติน้อย
- 1.00 - 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติน้อยที่สุด

ตัวชี้วัดที่ 3 วัฒนธรรมแห่งกัลยาณมิตร (Collaborative Culture) วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แปลผลคะแนนโดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert's Rating scale) การแปลผลของคะแนนแบบประเมินการสร้างวัฒนธรรมแห่งกัลยาณมิตรใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับโดยวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) ใช้ค่าคะแนนตั้งแต่ 1.00 – 5.00 โดยพิจารณาตามเกณฑ์ซึ่งแปลผลได้ดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

รูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดสุโขทัยมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้านดังนี้

1. หลักการแนวคิด รูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดสุโขทัยมีแนวคิดที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากค่านิยมของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพซึ่งหมายถึง การรวมกลุ่มระหว่างบุคลากรทางการศึกษาที่มีวิสัยทัศน์ร่วมกันในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนและครู มีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมที่มุ่งเน้นการระดมสมอง การวางแผนร่วมกันและการสะท้อนผลเชิงสนับสนุนและสร้างสรรค์ มีวัฒนธรรมแห่งกัลยาณมิตรที่มุ่งเน้นความร่วมมือร่วมใจและความเชื่อใจกันและกัน

2. จุดมุ่งหมาย รูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดสุโขทัยมีจุดมุ่งหมาย 3 ประการดังนี้

ประการแรกเพื่อสร้างรูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพอันเปรียบเสมือนฐานหรือ scaffold ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดสุโขทัย

ประการที่สองเพื่อสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพอันเป็นเครื่องมือในการยกระดับคุณภาพของบุคลากรทางการศึกษา การจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

ประการที่สามเพื่อสร้างเครือข่ายการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความเป็นมืออาชีพ เป็นต้นแบบสถานศึกษาที่ครูมีมาตรฐานวิชาชีพ มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับบริบทความต้องการของท้องถิ่น

3. วงจรชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ วงจรชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดสุโขทัยแบ่งเป็น 5 มิติดังนี้

ภาพ 3 วงจรชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขนาดเล็ก 5 มิติ

มิติ 1 ภาวะผู้นำร่วม (Shared Leadership) เป็นมิติแห่งการมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของหลักประชาธิปไตยการเกลี้ยหรือกระจายความรับผิดชอบอย่างทั่วถึง รวมทั้งสิทธิในการตัดสินใจและการนำทีมย่อย

มิติ 2 วิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) เป็นมิติแห่งการแสดงความคิดเห็นเพื่อสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้และการร่วมกันลงมือปฏิบัติให้ดียิ่งขึ้น

มิติ 3 การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ (Professional Learning and Development) เป็นมิติแห่งการรวมกลุ่มเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้จากชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ การสร้างสื่อ/นวัตกรรมเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้

มิติ 4 การทำงานเป็นทีมแบบร่วมแรงร่วมใจ (Collaborative Teamwork) เป็นมิติแห่งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนการร่วมกันเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ใหม่ ๆ

มิติ 5 สภาพแวดล้อมเชิงบวก (Positive Environment) เป็นมิติแห่งการให้เกียรติ ความจริงใจความเคารพซึ่งกันและกัน การสะท้อนผลเชิงสนับสนุนและสร้างสรรค์ และการจัดให้มีสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ

2.4 ขั้นตอนและกิจกรรม

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของบุคลากรโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดสุโขทัยมีขั้นตอนและกิจกรรกดังต่อไปนี้

ภาพ 4 ขั้นตอนและกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของบุคลากรโรงเรียนขนาดเล็ก

2.5 การสะท้อนผลหรือข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)

การสะท้อนผลของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดสุโขทัยนั้นหมายถึง ความสามารถของผู้นำวงสนทนาในการใช้คำถามกระตุ้นให้สมาชิกคิดใคร่ครวญเพื่อตระหนักถึงและสะท้อนการกระทำของตนเองทั้งในเชิงสนับสนุนและสร้างสรรค์ เป็นโอกาสในการปฏิสัมพันธ์ของสมาชิก เป็นที่สำคัญต่อการปรับปรุงวิธีการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิก

การสะท้อนผลของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดสุโขทัยดำเนินการตามรูปแบบการสะท้อนผลหลังการปฏิบัติงาน (After Action Review-AAR)

ผลการใช้รูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดสุโขทัย

ตัวชี้วัดที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของบุคลากรโรงเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดสุโขทัย แบ่งเป็นประเด็นความเข้าใจชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 4 ด้านหลักการและจุดมุ่งหมาย ด้านวงจรชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้านขั้นตอนการประยุกต์ใช้ ข้อดีของการประยุกต์ใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาปรากฏผลดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติทดสอบทีและระดับนัยสำคัญทางสถิติของคะแนนการทดสอบความรู้เกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของบุคลากรโรงเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดสุโขทัย

การทดสอบ	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนการใช้รูปแบบฯ	10.28	.88	0.2	.01
หลังการใช้รูปแบบฯ	13.15	.95		

จากตาราง 1 การทดสอบความรู้เกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของบุคลากรโรงเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดสุโขทัย มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 13.15 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .95 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนของบุคลากรก่อนและหลังการใช้รูปแบบฯ พบว่า คะแนนสอบหลังการใช้รูปแบบฯ สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตัวชี้วัดที่ 2 วงจรชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดสุโขทัยแบ่งเป็น 5 มิติ ได้แก่ ภาวะผู้นำร่วม (Shared Leadership) วิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ (Professional Learning and Development) การทำงานเป็นทีมแบบร่วมแรงร่วมใจ (Collaborative Teamwork) และสภาพแวดล้อมเชิงบวก (Positive Environment) ปรากฏผลดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและการแปลผลการประเมินวงจรชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดสุโขทัย

รายละเอียด	ค่าเฉลี่ย	การแปลผล
ภาวะผู้นำร่วม (Shared Leadership)		
1.เน้นการมีส่วนร่วมและหลักประชาธิปไตย	3.86	มีการปฏิบัติมาก
2.กระจายความรับผิดชอบอย่างทั่วถึง	3.77	มีการปฏิบัติมาก
3.ให้สิทธิ์การตัดสินใจและการนำทีมย่อย	3.90	มีการปฏิบัติมาก
เฉลี่ย	3.84	มีการปฏิบัติมาก

ตาราง 2 (ต่อ)

วิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision)		
1. ร่วมกันแสดงความคิดเห็นเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้	3.65	มีการปฏิบัติมาก
2. ร่วมกันลงมือปฏิบัติเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้	3.61	มีการปฏิบัติมาก
เฉลี่ย	3.63	มีการปฏิบัติมาก
การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ (Professional Learning and Development)		
1. เข้าร่วมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	3.85	มีการปฏิบัติมาก
2. นำความรู้ที่ได้จากชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้	3.80	มีการปฏิบัติมาก
3. สร้างสื่อ/นวัตกรรมเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้	3.61	มีการปฏิบัติมาก
เฉลี่ย	3.75	มีการปฏิบัติมาก
การทำงานเป็นทีมแบบร่วมแรงร่วมใจ (Collaborative Teamwork)		
1. แลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการเรียนรู้	3.61	มีการปฏิบัติมาก
2. เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนรู้	3.48	มีการปฏิบัติปานกลาง
3. ร่วมกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนรู้	3.45	มีการปฏิบัติปานกลาง
4. ร่วมกันเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและกลยุทธ์ใหม่ ๆ	3.71	มีการปฏิบัติมาก
เฉลี่ย	3.56	มีการปฏิบัติมาก
สภาพแวดล้อมเชิงบวก (Positive Environment)		
1. ให้เกียรติ ความจริงใจและความเคารพซึ่งกันและกัน	3.80	มีการปฏิบัติมาก
2. ให้การสะท้อนผลเชิงสนับสนุนและสร้างสรรค์	3.42	มีการปฏิบัติปานกลาง
3. จัดให้มีสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ	3.46	มีการปฏิบัติปานกลาง
เฉลี่ย	3.56	มีการปฏิบัติมาก
เฉลี่ยรวม		มีการปฏิบัติมาก

จากตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและการแปลผลการประเมินวงจรชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดสุโขทัย พบว่า วงจรชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดสุโขทัยในมิติภาวะผู้นำร่วมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 มิติการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 มิติการมีวิสัยทัศน์ร่วมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 มิติการทำงานเป็นทีมแบบร่วมแรงร่วมใจและมิติสภาพแวดล้อมเชิงบวกมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 ตามลำดับ

ตัวชี้วัดที่ 3 วัฒนธรรมแห่งกัลยาณมิตร (Collaborative Culture) ของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดสุโขทัยทั้ง 4 มิติ ได้แก่ กัลยาณมิตรทางวิชาการ (Collegial culture) ความไว้วางใจ (Trust) และความนับถือ (Respect) การชอบในการริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ (Openness to creativity) และการสนับสนุนจากผู้นำ (Supportive leadership) ปรากฏผลดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและการแปลผลการสร้างวัฒนธรรมแห่งกัลยาณมิตรของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดสุโขทัย

รายละเอียด	ค่าเฉลี่ย	การแปลผล
กัลยาณมิตรทางวิชาการ (Collaborative Culture)		
1.เอื้ออาทร ช่วยเหลือและร่วมมือกันปฏิบัติงาน	3.62	มีความเหมาะสมมาก
2.ใคร่ครวญและเสวนาถึงประเด็นปัญหาที่พบเห็นจากการปฏิบัติงาน	3.51	มีความเหมาะสมมาก
3.สะท้อนผลการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน	3.84	มีความเหมาะสมมาก
เฉลี่ย	3.66	มีความเหมาะสมมาก
ความไว้วางใจและความนับถือ (Trust & Respect)		
1.สนิทสนม มีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกันและกัน	3.72	มีความเหมาะสมมาก
2.ยอมรับในความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญของผู้อื่น	3.81	มีความเหมาะสมมาก
เฉลี่ย	3.76	มีความเหมาะสมมาก
การชอบในการริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ (Openness to creativity)		
1.ศึกษาและทดลองวิธีการจัดการเรียนรู้ใหม่	3.87	มีความเหมาะสมมาก
2.ส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกันศึกษาและริเริ่มสิ่งใหม่ๆ	3.62	มีความเหมาะสมมาก
3. “ถือว่าผิดเป็นครู” ไม่เป็นเรื่องที่ควรตำหนิ	4.18	มีความเหมาะสมมาก
เฉลี่ย	3.89	มีความเหมาะสมมาก
การสนับสนุนจากผู้นำ (Supportive leadership)		
1.ประสานประโยชน์สุขให้กับบุคลากรทุกระดับอย่างเหมาะสม	4.00	มีความเหมาะสมมาก
2.ตั้งใจทำงานอย่างเต็มที่และไม่ย่อท้อเมื่อเผชิญกับปัญหา	3.98	มีความเหมาะสมมาก
3.สรรสร้างพลังให้บุคลากรโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม	4.25	มีความเหมาะสมมาก
เฉลี่ย	4.07	มีความเหมาะสมมาก

จากตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและการแปลผลผลการสร้างวัฒนธรรมแห่งกัลยาณมิตรของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดสุโขทัย พบว่า วัฒนธรรมแห่งกัลยาณมิตรของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดสุโขทัยในมิติการสนับสนุนจากผู้นำมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 มิติการชอบในการริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 มิติความไว้วางใจและความนับถือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 มิติกัลยาณมิตรทางวิชาการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 ตามลำดับ

การอภิปรายผล

รูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดสุโขทัยมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้านดังนี้

1. หลักการแนวคิด รูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดสุโขทัยมีแนวคิดที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากค่านิยมของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพซึ่งหมายถึง การรวมกลุ่มระหว่างบุคลากรทางการศึกษาที่มีวิสัยทัศน์ร่วมกันในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนและครูสอน มีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมที่มุ่งเน้นการระดมสมอง การวางแผนร่วมกันและการสะท้อนผลเชิงสนับสนุนและสร้างสรรค์ มีวัฒนธรรมแห่งกัลยาณมิตรที่มุ่งเน้นความร่วมมือร่วมใจและความเชื่อใจกันและกัน

กล่าวได้ว่าชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดสุโขทัยเป็นกระบวนการพัฒนาศักยภาพที่มุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายในของตนเอง ได้แก่ การคิดและความตระหนักต่อการเรียนรู้อย่างใคร่ครวญ การฝึกปฏิบัติกิจกรรมที่หลากหลาย เป็นการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformational Learning) เป็นการหลอมรวมการเรียนรู้ร่วมกับประสบการณ์ของบุคลากร ช่วยยกระดับคุณค่าความดีงาม เสริมกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีความสุข (ปราณี อ่อนศรี, 2557)

2. จุดมุ่งหมาย รูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดสุโขทัยมีจุดมุ่งหมาย 3 ประการดังนี้

ประการแรกเพื่อสร้างรูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพอันเปรียบเสมือนฐานหรือ scaffold ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดสุโขทัย

ประการที่สองเพื่อสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพอันเป็นเครื่องมือในการยกระดับคุณภาพของบุคลากรทางการศึกษาการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

ประการที่สามเพื่อสร้างเครือข่ายการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความเป็นมืออาชีพ เป็นต้นแบบสถานศึกษาที่ครูมีมาตรฐานวิชาชีพ มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับบริบทความต้องการของท้องถิ่น

3. วงจรชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ วงจรชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดสุโขทัยแบ่งเป็น 5 มิติ ดังนี้ มิติที่ 1 ภาวะผู้นำร่วม (Shared Leadership) เป็นมิติแห่งการมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของหลักประชาธิปไตย การเกลี้ยหรือกระจายความรับผิดชอบอย่างทั่วถึง รวมทั้งสิทธิในการตัดสินใจและการนำทีมย่อย มิติที่ 2 วิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) เป็นมิติแห่งการแสดงความคิดเห็นเพื่อสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้และการร่วมกันลงมือปฏิบัติให้ดียิ่งขึ้น มิติที่ 3 การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ (Professional Learning and Development) เป็นมิติแห่งการรวมกลุ่มเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้จากชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ การสร้างสื่อ/นวัตกรรมเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ มิติที่ 4 การทำงานเป็นทีมแบบร่วมแรงร่วมใจ (Collaborative Teamwork) เป็นมิติแห่งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนการร่วมกันเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ใหม่ ๆ มิติที่

5 สภาพแวดล้อมเชิงบวก (Positive Environment) เป็นมิติแห่งการให้เกียรติ ความจริงใจความเคารพซึ่งกันและกัน การสะท้อนผลเชิงสนับสนุนและสร้างสรรค์ และการจัดให้มีสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ

4. ขั้นตอนและกิจกรรม ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของบุคลากรโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดสุโขทัยมี 3 ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมดังต่อไปนี้

ขั้นเข้าใจเป็นขั้นการสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของบุคลากรในสถานศึกษา มุ่งเน้นการให้ความรู้ แนวคิดและหลักการ วงจรชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและประโยชน์ของการประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาไปพร้อมกับการสร้างความตระหนักในฐานะครูผู้มีความอดทนและศักยภาพผ่านกิจกรรมที่ 1 ริเริ่มเพื่อเปลี่ยนแปลง

กิจกรรมที่ 1 ริเริ่มเพื่อเปลี่ยนแปลงเป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการโดยมุ่งเน้นการให้เนื้อหา 2 บทเรียน ได้แก่ 1) ความรู้ แนวคิดและหลักการ วงจรชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและประโยชน์ของการประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา 2) ปณิธานครูโดยศึกษาจากวิดิทัศน์ “การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ จากโรงเรียนนอกกะลา (โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา)”

ขั้นเข้าใจเป็นขั้นการสร้างวงจรชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มุ่งเน้นภาวะผู้นำร่วม วิสัยทัศน์ร่วม การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ การทำงานเป็นทีมแบบร่วมแรงร่วมใจและสภาพแวดล้อมเชิงบวกผ่านกิจกรรมที่ 2 วงจร PLC

กิจกรรมที่ 2 วงจร PLC เป็นกระบวนการกลุ่มที่มีการกำหนด 1) บทบาทของสมาชิกเป็นผู้อำนวยความสะดวกหรือ Facilitator ผู้บันทึกหรือ Note taker และสมาชิกหรือ PLC member 2) ทักษะการฟังอย่างลึกซึ้ง 3) ทักษะการสะท้อนบทเรียน 4) ทักษะการจัดการความขัดแย้ง

ขั้นพัฒนาเป็นขั้นการสร้างวัฒนธรรมแห่งกัลยาณมิตร มุ่งเน้นกัลยาณมิตรทางวิชาการ ความไว้วางใจและความนับถือ การชอบในการริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่และการสนับสนุนจากผู้นำผ่านกิจกรรมที่ 3 วัฒนธรรมแห่งกัลยาณมิตร

กิจกรรมที่ 3 วัฒนธรรมแห่งกัลยาณมิตร เป็นกระบวนการกลุ่มที่ประยุกต์ใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเรื่อง ความเชื่อมั่นในความเป็นมนุษย์ (humanistic value) ที่เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีศักยภาพในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง มีความจริง ความดี และความงามในตนเอง การจัดการกระบวนการเรียนรู้ จึงไม่ใช่การ “สอน” แต่เป็นการสร้างเงื่อนไขให้ศักยภาพภายในที่มีอยู่แล้วสามารถพัฒนาขึ้น เพื่อให้เกิดการเติบโตจากภายใน ผนวกกับ กระบวนทัศน์องค์รวม (holistic paradigm) คือ ทักษะที่มองเห็นว่าธรรมชาติสรรพสิ่ง เชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียวกัน ทำให้การปฏิบัติต่อสรรพสิ่งไม่แยกส่วนจากชีวิตด้วยทัศนคติที่มองเห็นว่า มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสรรพสิ่งและสรรพสิ่งเป็นส่วนหนึ่งของมนุษย์ ไม่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางสรรพสิ่งเน้นความเป็นหนึ่งเดียวระหว่างการเปลี่ยนแปลงตนเองและการเปลี่ยนแปลงโลก (ประเวศ วะสี, 2554)

5. การสะท้อนผลหรือข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) การสะท้อนผลของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดสุโขทัยนั้นหมายถึง ความสามารถของผู้นำวงสนทนาในการใช้คำถามกระตุ้นให้สมาชิกคิดใคร่ครวญเพื่อตระหนักถึงและสะท้อนการกระทำของตนเองทั้งในเชิงสนับสนุนและสร้างสรรค์ เป็นโอกาสในการปฏิสัมพันธ์ของสมาชิก เป็นที่สำคัญต่อการปรับปรุงวิธีการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิก

แนวทางการสะท้อนผลของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

1. ยอมรับว่าการให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เป็นวิธีสะท้อนผลเพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น สมาชิกทุกคนไม่ต้องกังวลและตกใจ เมื่อมีการให้ข้อมูลย้อนกลับ

2. ผู้นำวงสนทนาควรสังเกตว่าข้อมูลย้อนกลับแบบใดเป็นประโยชน์แก่สมาชิกและทีม พฤติกรรมใดทำให้สมาชิกไม่สบายใจหรือทำให้ทีมรวนราน เพื่อหาทางจัดการให้เกิดการให้ข้อมูลย้อนกลับที่เหมาะสม

3. ควรมีการให้ข้อมูลย้อนกลับทันที ไม่ปล่อยเวลาล่วงเลยไป
4. ไม่ควรให้ข้อมูลย้อนกลับหากไม่เข้าใจพฤติกรรมนั้นมากนัก ไม่ได้ร่วมอยู่ในเหตุการณ์กับผู้นั้น เมื่อมีอารมณ์โกรธ สถานที่เวลาไม่เหมาะสม เช่น มีบุคคลภายนอกที่ไม่เกี่ยวข้องร่วมด้วย หรือเพียงต้องการชมผู้รับ
5. การให้ข้อมูลย้อนกลับในสังคมไทยต้องทำด้วยความระมัดระวัง ควรเริ่มการ ข้อมูลย้อนกลับเชิงสนับสนุนแล้วต่อยอดด้วยเชิงสร้างสรรค์ การเห็นอกเห็นใจ มีสัมพันธภาพเชิงบวกต่อกันจะทำให้ข้อมูลย้อนกลับทำได้ง่าย
6. ระลึกเสมอว่าเราสามารถควบคุมอารมณ์ คำพูดและการกระทำของเราได้แต่ไม่สามารถควบคุมบุคคลอื่นได้

การพัฒนาารูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดสุโขทัยเป็นกระบวนการซึ่งกลุ่มบุคคลากรทางการศึกษาใช้เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวิชาชีพ มีเป้าหมายสำคัญในการร่วมกันปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนโดยครูผู้สอน มีการทบทวน ใคร่ครวญและสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ภายในกลุ่มย่อย ซึ่งการสะท้อนผลนี้นำมาซึ่งข้อมูลย้อนกลับเชิงสนับสนุนและเชิงสร้างสรรค์หรือ Supportive & Constructive feedback สอดคล้องกับชูชาติ พ่วงสมจิตต์ที่กล่าวว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพคือวิธีการที่ใช้ในการพัฒนาความรู้และทักษะในการจัดการเรียนการสอน โดยสร้างบรรยากาศให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ช่วยให้ครูไม่รู้สึกโดดเดี่ยว มีเครือข่ายในการทำงาน นับเป็นตัวบ่งชี้สำคัญของครูผู้มีความชำนาญวิชาชีพ (2558)

ดังนั้นรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจึงเป็นรูปแบบการพัฒนาวิชาชีพครูในที่ทำต่อเนื่องจนกลายเป็นวิถีชีวิตปกติที่มีเป็นรูปแบบที่ตายตัว แต่สอดคล้องกับบริบทแต่ละพื้นที่ที่แสดงความสมดุลขององค์กรนั้น ๆ ที่อยู่บนพื้นฐานความหลากหลายของคนที่แตกต่างกันมาอยู่ร่วมกัน เปรียบเสมือนการจัดระบบนิเวศให้เหมาะสมกับการเป็นอยู่พึ่งพาอาศัยกัน มีวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่มีความเป็นกัลยาณมิตรที่เอื้ออาทร มีผู้นำที่สามารถดึงศักยภาพตนเองและร่วมกันจนเกิดเป็นความเหนียวแน่นเชิงคุณภาพวิชาชีพ และด้วยวิสัยทัศน์ที่มีความศรัทธาร่วมกัน ภายใต้บรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา จนกลายเป็นมีเส้นทางสูงสุดทางวิชาชีพคือการเป็นครูผู้มีวุฒิภาวะและจิตวิญญาณความเป็นครู มุ่งเน้นการพัฒนาบนพื้นที่เรียนรู้บนฐานงานจริงตามแต่ละโรงเรียนที่มีบริบทต้นทุนที่แตกต่างกันไป (วรลักษณ์ ชูกำเนิดและคณะ, 2557)

ผลที่เกิดกับบุคลากรของสถานศึกษา

การใช้รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) ในโรงเรียนขนาดเล็กมีผลทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนสำคัญ ครูผู้สอนเกิดวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) ตัวอย่างเช่น ครูร่วมกันแสดงความคิดเห็นและลงมือปฏิบัติเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ครูร่วมกันเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ใหม่ ๆ นอกจากนี้ครูผู้สอนเริ่มตระหนักต่อการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ (Professional Learning and Development) ของตนเอง เห็นได้จากการเข้าร่วมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ นำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ สร้างสื่อ เทคโนโลยีตลอดจนนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ครูผู้สอนยังเข้าเยี่ยมและสังเกตห้องเรียนของครูท่านอื่น พร้อมทั้งให้ข้อมูลย้อนกลับภายหลังการสังเกตการสอน สร้างมิตรสัมพันธ์ทางวิชาการหรือ Collegial Relationship ดังที่กล่าวในงานวิจัยของมานิตย์ อาษานอกและชวลิต ชูกำแพง (2560,123-137)

ผลที่เกิดกับวัฒนธรรมของสถานศึกษา

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กมีผลทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมภายในสถานศึกษา ที่ครูผู้สอนทุกคนมีสัมพันธภาพอันดีต่อกันและกัน เชื่อใจและเคารพโดยการยอมรับในความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญของกันและกัน ใคร่ครวญและเสวนาถึงประเด็นที่พบเห็นจากการจัดการเรียนรู้ด้วยความปรารถนา

ร่วมกันที่จะศึกษา ริเริ่ม ทดลองวิธีการจัดการเรียนรู้ใหม่ ผู้นำอาศัยอำนาจเชิงคุณธรรมหรือ Moral Authority (ชุตินา รักษาบางแหลม และคณะ, 2559) ตั้งใจทำงานอย่างเต็มที่และไม่ย่อท้อเมื่อเผชิญกับปัญหา สรรสร้างพลังให้บุคลากรโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และประสานประโยชน์สุขให้กับบุคลากรทุกระดับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ควรส่งเสริมการใช้รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดกับบุคลากรและวัฒนธรรมภายในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการใช้รูปแบบฯ ตัวชี้วัดที่ 2 วงจร PLC มิติการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพยายามเข้าร่วมวง PLC แต่ยังไม่สามารถเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนรู้ให้กับสมาชิกได้ดีเท่าที่ควร แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมวง PLC เพื่อเรียนรู้และเก็บเกี่ยววิธีการจัดการเรียนรู้ใหม่เพียงเท่านั้น ดังนั้นในการวิจัยในครั้งต่อไปควรประกอบด้วขั้นตอนและกิจกรรม เพิ่มเติมการศึกษาบทรียนหรือ (Lesson Study) อันเป็นโอกาสให้สมาชิกวง PLC ได้เพิ่มพูนความรู้ ทักษะและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ใหม่ต่อไป

References

- National Strategy Drafting Act Subcommittee (2560). The 20-Year National Strategy. Bangkok: The Secretariat of The Prime Minister
- Manit Asanok and Chawalit Chookampaeng. (2560). Coaching and Mentoring Approaches in Teacher Professional Development by Using Video for Enhancing Teaching Competency in Schools. Journal of Educational Measurement Maharakham University, 23(2), 123-137.
- Chutima Rukbanglaem, Ekarin Sungtong, Chaowlit Kerdthip and Chidchanok Churngchow (2559). Ethical Leadership: The PowerDriven Force to Leadership in Educational Institute. Princess of Naradhiwas University Journal, 8(1), 168-181.
- Choochat Puangsomjit. (2558). Professional Learning Community. STOU Education Journal, 10, 1: 34-41.
- Punya Khampaya. (2560). t-test. Bureau of Laboratory Personnel Development: Department of Science Service. Retrieved Online From http://lib3.dss.go.th/fulltext/dss_knowledge/blpd -9-2560-t_test.pdf
- Prawase Wasi. (2554). Contemplative Education. Bangkok: Contemplative Education Center Mahidol University.
- Pranee Onsri. (2557). Contemplative Education: Education for Human Development in 21st century. Journal of The Royal Thai Army Nurses, 15(1), 7-11.
- Rattana Buosont. (2552). Qualitative research in education, 3th, Bangkok: Khansamai Publication
- Rattana Buosont. (2560). Participatory Action Research in Education. Retrieved Online From <http://www.rattanabb.com/html/Re271260.pdf>

Waraporn Boonchieng. (2558). Participatory Action Research-PAR. Retrieved Online From

<http://www.crc.ac.th/2015/pdf/5.1.5-8-Par-.pdf>

Woralak Chookamnerd, Ekkarin Sungtong and Chawalit Kerdtip. (2557). A Model of a Professional Learning Community of Teachers Toward 21st Century Learning of Schools in Thailand. *Hatyai Academic Journal*, 12(2), 123-134.

Wichian Chaibang. (2554). Teachership : Lamplaimat Pattana School. Buriram: Lamplaimat Pattana School.

Darling-Hammond, L. (1999). Teacher quality and student achievement: A review of state policy evidence. Seattle, WA: Center for the Study of Teaching and Policy, University of Washington.